

KÜTÜPHANECİLERLE BAŞBAŞA KÖŞESİ...

Araş. Gör. Fahrettin ÖZDEMİRCİ

**Prof. Dr.
Berin U. Yurdadoğ ile
"Türkiye'de Kütüphanecilik
Eğitimi ve Son Gelişmeler"
Üzerine Söyleşi**

Özdemirci: *Sayın Hocam, Türk Kütüphaneciliği Dergisi'nin "Kütüphanecilerle Başbaşa Köşesi" için sizinle "Türkiye'de Kütüphanecilik Eğitimi ve Son Gelişmeler" üzerine bir söyleşi yapmak istiyoruz. Bize yardımcı olabilir misiniz?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Gayet tabii.

Özdemirci: *Hocam sizin, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Başkanlığı, bu bölüme bağlı olan Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı Başkanlığı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yönetim Kurulu Üyeliği, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Üyeliği, Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Haysiyet Divanı üyeliği gibi birçok görevleriniz olduğunu biliyoruz. Bu yoğun çalışmalarınız arasında bize zaman ayırdığınız için size teşekkür ederiz.*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Rica ederim.

Özdemirci: *Türkiye'de kütüphanecilik eğitimi ne durumdadır? Günümüz koşullarında önemi nedir? Özetlenebilir misiniz?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Elbette, Türkiye'de kütüphanecilik hâlâ eski imajını devam ettiriyor. Yani büyük bir kitle tarafından hâlâ kütüphanecilik, kitapların alınıp verildiği, iade edildiği zaman raflara

konulduğu, eğer titiz bir kütüphaneci iş başında ise tozların alındığı, zevkli bir kütüphaneci iş başında ise etrafa çiçeklerin serpiştirildiği yer diye biliniyor. Bu hâlâ değiştirilemedi, yazık. Ama umuyorum ki, yeni mezunlar yavaş yavaş işi devraldıkları zaman, eskilerden biraz daha olumlu bir imaja doğru gidiş mümkün olabilir.

Durum nedir? Aslında kütüphanecilik eğitiminin bugünkü haliyle, bütün çabalara rağmen, dünyadaki çağdaş kütüphanecilik eğitimi çok yakından izlediğini söylemek mümkün değildir. Çünkü uzun süre üzerinde hiç bir şey yapılmadan, hiç bir yeni çalışma olmadan devam ettirilmiş bulunmakta, ne yazık ki. Bunun elbette çeşitli sebepleri var. Eleman kıtlığı, öğretici kadroda bir sorun. Kadro olmadan yeni eleman alınamaması gayet tabii çok büyük bir sorun. Bir de araç-gerçeklerde karşılaşılan zorluklar büyük sorun.

Daha bu sene, biliyorsunuz dört tane bilgisayara sahip olabildik. Bu seneki eğitim daha başlangıçtan itibaren öğrencilerin büyük ölçüde dikkatini çekti. Hatta kendi aralarında çok küçük lâtifelere de başladılar. Örneğin, Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı öğrencileri diğerlerine, bizim alanımız bu diyorlarmış, siz sakın bizim bilgisayarlarımızı bozmayın. Halbuki bu hepsi için geçerli. Yani Kütüphanecilik için olduğu gibi, Arşiv ve Dokümantasyon-Enformasyon için de geçerli.

Bu eğitimde acaba bir değişiklik yapılmalı mı? Şüphesiz yapılmalı. Yalnız bunun bir kişi tarafından ya da çok küçük bir grup tarafından yapılmasından yana değilim, çünkü sağlıklı olmayabilir.

Dışarıda kütüphaneciler bugün, sosyal bilimlerden çok, fen bilimleri ağırlıklı ders görüyorlar. Daha önce de çeşitli konuşmalarında söylediğim gibi, paradigmalarda değişiklik oldu. Kütüphanecilik hâlâ sosyal bilimler paradigmasında yer alır ise, bugünkü durumun büyük ölçüde değişmesi pek sözkonusu olamaz diye korkarım.

Dünyada eğitim programları ne tarafa doğru gidiyor, önce bunu tespit etmek lâzım. Çeşitli yerlere yazarak onların programlarını getirmek suretiyle, sonra da burada üç tane kütüphanecilik eğitimi veren bölüm var, bunların ilgililerinin yan yana gelip, bu konu üzerinde ciddiyetle çalışması gerekir sanıyorum.

Bu çalışmalarda neler gözönünde bulundurulmalı? Meselâ, geçenlerde Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nden bir yazı gelmişti. Diyordardı ki, biz, elemanlarımızın teknik eleman sınıfına kaydedilmesini arzu ediyoruz, o şekilde mütalaa edilmesini istiyoruz. Acaba bize bir ufak yazı yazabilir misiniz? Ve bu konuda bize destek olacak bilgi verir misiniz? Bu, üstünde durulması gereken bir konu, gerçekten dışarıda kütüphaneciler bugün, sosyal bilimlerden çok, fen bilimleri ağırlıklı ders görüyorlar. Daha önce de çeşitli konuşmalarında söylediğim gibi, paradigmalarda değişiklik oldu. Kütüphanecilik hâlâ sosyal bilimler paradigmasında yer alır ise, bugünkü durumun büyük ölçüde değişmesi pek sözkonusu olamaz diye korkarım. Ama fen bilimleri paradigmasında yer alır ise, özellikle bilgisayar mühendisliğinin de verildiği yerlerde bir kütüphanecilik bölü-

mü açılırsa, tabii denilebilir ki, o zaman bunların sosyal bilgiler alanı zayıf kalmaz mı? Hayır, bunlar dışarıdan telâfi edilebilir. O zaman tabii şu da söylebilir, peki yine sosyal bilimlerde eskisi gibi kalsın, buna karşılık fenden alsın. Ama şimdiye kadar yapılan oydu ve tecrübeyle gördük ki, bu bize istenen sonucu getirmedi. Fen paradigmasında yer almasının sağlayacağı yarar ne olabilir?

Bir kere kullanılan araç-gereç artık üst düzeyde teknoloji bilgisi gerektirir hale gelmiştir. Bugün bilgisayar, çocukların bile dışarıda rahatlıkla kullandıkları bir alet. Bizde de, geçen gün fuarda, bilmiyorum gitiniz mi? Gördünüz mü? Çocuklar büyük ölçüde kullanıyorlardı. Evet oyun için kullanıyorlardı ama hiç bir korkuları yoktu, severek, isteyerek ve ilgi duyarak bilgisayarlara koşuyorlardı. O halde gelecek kuşağın, bilgisayar, ayrılmaz parçası olacak, hem günlük işlerinde, hem de diğer işlerinde.

Kütüphanecilerin yetiştirilmesi söz konusu olduğunda ne yapılabilir? Kütüphanecilerin sadece paket programlarla uğraşarak, kütüphanede bir araç olarak bilgisayarı kullanması bile faydalı, ama program da yapabilir hale gelmeleri ben- ce gerekli. Neden gerekli? Ben önce böyle düşünmüyordum. Ama bilgisayarlar, eğer biz bu alana el atmazsak, mesleğimizi elimizden alacak gibi görünüyorlar. Örneğin bir bilgisayar uzmanı, yüksek lisansını veya doktorasını kütüphanecilikte yapsa bile, kütüphaneciler arasında, kütüphanecilikte doktora aldığını söylüyor da, dışarıda bilgisayarlar arasında, ben bilgisayar uzmanıyım diyor. O nedenle, demek ki, kütüphanecilik hâlâ bu kesimde biraz daha aşağı görülen, biraz daha hor görülen bir meslek. Bir başka deyişle,

biz

fen

Kütüphanecilerin sadece paket programlarla uğraşarak, kütüphanede bir araç olarak bilgisayarı kullanması bile faydalı, ama program da yapabilir hale gelmeleri bence gerekli. Neden gerekli? Ben önce böyle düşünmüyordum. Ama bilgisayarlılar, eğer biz bu alana el atmazsak, mesleğimizi elimizden alacak gibi görünüyorlar.

ciler, biz bilgisayar mühendisleri, bu işi daha iyi biliriz, yaparız kanısındalar.

Halbuki bunların yaptığı, bir kütüphanecinin bakış açısına erişemedikleri için, her zaman doyurucu olmuyor, tatmin edici olmuyor. Bu nedenle bilgisayarın kullanımı sadece paket programla değil, ama gerektiğinde program yaparak kullanımı herhalde kütüphaneciler için esas olmalı.

Bir başka sorun daha var. Sosyal bilimler alanında bilgiye süratle ulaşmak mümkün ama, sosyal bilimlerdeki gelişme, fen alanındaki gelişmeye ivme açısından yaklaşmadı. Bir başka deyişle, daha uzun zaman dilimleri içinde sosyal bilimlerde değişiklik gösteriyor. Buna karşılık, fen bilimleri, özellikle bilginin uygulamaya uyarlanmasından doğan teknolojinin gelişmesi, adeta sabahtan akşama gelişmektedir. Belki bu biraz abartılı ama, gelişmelerde çok büyük bir ivme var.

O nedenle de, bu konularda çalışan kişilerin bilgiye ulaşma ihtiyacı diğerlerinden çok daha hızlı olarak gerçekleştirilmek zorunda, bu nedenle de, belki fen üzerinde bu kadar durulması mazur görülebilir. Çünkü bu bir ihtiyaç meselesidir. Gereksinim nedere ise, hizmet o ta-

rafa daha yoğun olarak aktarılmak zorundadır. Bu sosyal bilimlerin hizmetini ihmal etmek anlamına gelir mi? Hayır hiç gelmez. Bizim amacımız, gereksinim duyan kişiye, gereksinim duyduğu bilgiyi, gereksinim duyduğu anda, gereksinim duyduğu kapsamda, mümkün olduğu kadar ekonomik bir biçimde ulaştırabilmektir.

Özdemirci: *Araç-gereç, eğitim elemanı ve ders programları açısından bir Bölüm Başkanı olarak sizce Türkiye'de kütüphanecilik bölümlerinin genelde sorunları nelerdir?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Aslında bu konulara biraz önce de temas ettim zannediyorum ama, biraz daha açalım. Bize, biraz önce söylediğim gibi dört tane mikrobilgisayar geldi. Henüz bir sistem halinde birbirine bağlanmış değil, bağımsız olarak çalışıyorlar. Yeterli mi? Hayır. Yalnız birinci sınıfların seksenyedi kişi olduğu düşünülür ise, diğer sınıfları hiç hesaba katmıyorum. Dört tane bilgisayardan nasıl yararlanılır? İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nde sanıyorum bir bilgisayar var imiş. İşittiğimize göre Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'ne de İngiliz Kültür Heyeti bir bilgisayar veriyor imiş.

Bunlar yeterli değil. Ama başlangıç olması, hiç değilse kütüphanecilikte bilgisayarın önem taşıdığını diğerlerinin kabul etmesi açısından belki yararlı bir gelecek olarak görülebilir. Bilgisayarların süratle artırılarak ders programlarının buna yönelik olarak ele alınması, çocukların teker teker program yapıp deneyecek bu işi öğrenmeleri lâzım. Bu kara tahtada ya da sadece teorisi görülerek öğrenilecek bir konu değil. Mutlaka araç-gerecin tamamıyla elde edilmesi lâzım. Örneğin, para müsaade etmediği için, kütüphanecilik bölümlerinin hiç birinde sanıyorum on-line bir tarama yapı-

**YÖK nezdinde
yine Fakülte ve Rektörlük
aracılığıyla yaptığımız temaslarda,
bütün isteklerimize rağmen bize
henüz tek bir kadro bile tahsis
edilmedi.**

mayacağız. Ama buna karşılık pekâlâ kompakt disklerden yararlanmak mümkün olabilir.

Bizde dört tane mikrobilgisayar olduğu halde, bir tane kompakt disk sürücü yok. Biz, YÖK'te ve İngiliz Kültür Heyeti Kütüphanesi'nde bulunan ve çeşitli ansiklopedileri ve veri tabanlarını içeren kompakt disklerden yararlanamayacağız. Bunlardan yararlanmak, ancak işte bu küçük gibi gözükken ve ihmal edilen bir takım gereçlerin sağlanmasıyla olacaktır.

Özdemirci: *Hocam, yine bu sorunun içinde yer alan, kütüphanecilik bölümlerinin eğitim elemanı açısından sorunları nelerdir?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Aslında bu üzerinde çok fazla durulması gereken bir konudur. Herhangi bir müessese için her zaman, derslerden hatırlarsınız, söylediğim bir konu vardır. Her kuruluş çalıştırdığı eleman kadar iyidir. Biliyorsunuz, başlangıçta kütüphanecilik bölümleri tek bir bölüm olarak kurulmuştur. Hiç bir anabilim dalına sahip değildi. Sonra kütüphanecilik bir anabilim dalı olarak, kütüphanecilik bölümü içinde teşekkül etti. Bize iki anabilim dalı daha verdiler. Arşiv ve Dokümantasyon-Enformasyon, Böylece üç anabilim dalı haline geldi. Fakat biz bu konuda ısrarla taleplerde bulunmuş olduğumuz halde, Dekanlığa, Ankara Üniversitesi kanalıyla YÖK'e gönderdiğimiz yazılarda, bu ihtiyacı çeşitli

defalar ısrarla gündeme getirmiştik ama, ne zaman çıkacağını bilmiyorduk. Biz birden bire talebelerle karşılaştık ve onlardan anabilim dallarının kurulduğunu öğrendik. Yani bize bir yazı bile gelmedi. Sizin anabilim dallarınız oluştu ne yapıyorsunuz diyen olmadı. Talebeler gelip de, biz Arşiv Anabilim Dalı'nı kazandık, biz Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı'nı kazandık dedikleri zaman, anladık ki, ÖSYM'ye bu bildirilmiş ve bu çocuklar seçimleri yapma olanağı bulmuşlar. Biz gafil avlandığımız için hiç bir şekilde ne kadro bulabildik, ne de başka bir yardımcı bulabildik.

Tek bir anabilim dalı gibi faaliyet gösteren Kütüphanecilik Bölümü elemanları, bunların hepsine birden yetişme çabasını gösterdi. Tabii bu mümkün değildi. Dışarıdan yardım istedik. Bir kısmı Allah razı olsun, kendilerine minnet borçluyuz, kabul ettiler. Ama bir kısmı kendi çalışmalarının zaten çok yoğun olduğunu söyleyerek gelemediler. YÖK nezdinde yine Fakülte ve Rektörlük aracılığıyla yaptığımız temaslarda, bütün isteklerimize rağmen bize henüz tek bir kadro bile tahsis edilmedi.

Bu arada kendisine şükran borçlu olduğumuz Prof. Dr. Mualla Öncel hanımı mutlaka anmamız gerekli. Sosyal Bilimler Enstitüsü bir Araştırma Görevlisi kadrosu tahsis etti. Arşiv Anabilim Dalı için bir kişiyi görevlendirme mutluluğuna erdik, o da biliyorsunuz ki sizsiniz. İnşallah zamanı dolmadan yahut dolarken kadroyu da buluruz da, çünkü doktoranız bittikten sonra bu kadro da gidiyor ve biz yerinize başkasını alamıyoruz. Böyle çok hazin bir durumda bekliyoruz.

Özdemirci: *Son iki yıl içinde, kütüphanecilik bölümlerine bağlı olarak "Arşiv" ve "Dokümantasyon-Enformasyon" anabilim dallarının kurulması ve eği-*

tim-öğretime başlaması, ülkemiz kütüphanecilik eğitimine yeni bir boyut kazandıracak mı? Kazandıracaksa bu nasıl olacak ve hangi açılardan yarar sağlayacak? Kazandırmayacaksa nedenlerini açıklayabilir misiniz?

Prof. Dr. Yurdadoğ: Biraz evvel de bu konuya temas etmiştik, belki biraz daha açıklamak gerekli. Arşiv, dokümantasyon-enformasyon ve kütüphaneciliğin ayrı ayrı teşekkül etmesi, memleketin bilgi merkezlerindeki eleman açığını gidermek, yetişmiş insangücü sağlamak açısından çok önemli. Ancak bir noktaya belki biraz daha eğilmek gerekli, o da şu; dışarıda Arşiv genelde kütüphanecilik bölümlerinin bir parçası değildir. Arşivin başlı başına ele alınması gerekir. Neden? Çünkü, arşiv ancak bir yönüyle kütüphaneciliğe benzer, o da bilgiyi depolaması, bilgiyi belli bir şekilde organize etmesi ve bilgiden yararlanmak isteyenlere bu hizmeti sunmasıdır. Bunun dışında gerek materyalleri, gerek organizasyon ya da düzenlenmesi, gerekse hizmete sunması açısından diğer kütüphanecilik ve dokümantasyon-enformasyon anabilim dallarından çok farklılık gösterir. Bu nedenle de dışarıda genel olarak ayrıdır.

Nerede olursa olsun, bunun açılmış olması yararlı idi. Mutlaka bir yere bağlı olarak açılacak ise, en mantıklı yol, her halde kütüphanecilik bölümleri içinde yer alması olabilirdi. Bu gerçekleşmiştir. Bu konuyu düşünenlere teşekkür borçluyuz.

Dokümantasyon-enformasyonun ayrıca ele alınmış olması, bir anabilim dalı olarak kütüphaneciliğin üstünde gerekli midir? Bazen akla gelebilir, denilebilir ki, acaba bu Almanya'daki kütüphaneciler ve uzman kütüphaneciler gibi bir ayrımı mı getirecek? Yani liseden mezun olanlar kütüphanecilik eğitimini görürler, halk ve okul kütüphanelerinde çalı-

şırlar. Buna karşılık, üniversite mezunları yine bu kütüphanecilik eğitimini görürler, doktor olarak mezun olurlar ve sadece araştırma kütüphanelerinde görev kabul ederler ve hep başkan olurlar, müdür olurlar, yani yönetici kadrosunu teşkil ederler.

Acaba bu açıdan bir gelişme mi var diye düşünülebilir. Hayır, bizim amacımız o değil. Ama dünyada dokümantasyon-enformasyonun bir hizmet olarak çok fazla gelişmekte olduğunu kabul etmek herhalde yararlı olur. Niçin? Çünkü dokümantasyon hizmeti bütün araştırmacılar için gereklidir. O halde mutlaka dokümantasyon merkezi kurulması ve burada bu yetişmiş kişilerin hizmet vermesini beklemek gereksiz, üslelik fazla masraflı ve lüktür bence. Ama dokümantasyon-enformasyon merkezlerinin kurulmadığı yerlerde, tüm araştırma kütüphaneleri, dokümantasyon hizmetini, belge-bilgi hizmetini iyi verebilen kişilere muhtaçtır.

Bunun da özelliği var. Yine burada da, elde bilgi taşıyıcısı olarak bulunan materyaller, kütüphane materyallerinden farklıdır. Muhakkak, kütüphane materyalleri de, bugün, eski kütüphane materyallerine nazaran çok değişiklik gösteriyor. Kitap dışı materyaller çok fazla geliştirdi. Bunu eskiden göze-kulağa hitap eden materyaller denilirken, bugün bilgisayar da kullanılan, bütün elektronik ortamlar

Arşiv, dokümantasyon-enformasyon ve kütüphaneciliğin ayrı ayrı teşekkül etmesi, memleketin bilgi merkezlerindeki eleman açığını gidermek, yetişmiş insangücü sağlamak açısından çok önemli.

O halde mutlaka dokümantasyon merkezi kurulması ve burada bu yetişmiş kişilerin hizmet vermesini beklemek gereksiz, üslelik fazla masraflı ve lükstür bence. Ama dokümantasyon-enformasyon merkezlerinin kurulmadığı yerlerde, tüm araştırma kütüphaneleri, dokümantasyon hizmetini, belge-bilgi hizmetini iyi verebilen kişilere muhtaçtır.

sözkonusu edilmektedir. Video bantlardan kompakt disklere kadar istenen herşey burada kullanılabilir.

Bu arada dokümantasyon-enformasyon dediğimiz zaman bir de işin enformasyon kısmı var. Enformasyon ya da bilgilim uzmanları ise gereksinim duyan her kişiye, gereksinim duyduğu bilgiyi sunmak zorundadır. Biraz önce dokümantalistlerin araştırmacılara bilgi sunduklarını söylemiştim. Halbuki enformasyon uzmanları, hangi düzeyde olursa olsun, herkese gereksinim duyduğu bilgiyi iletmekle yükümlüdür. Bu da tabii bir başka özellik getiriyor. Bu kişilerin düzeyi, üretilen bilginin düzeyinde olmadığı için üretilmiş bilgiyi yorumlayarak, onların anlayacağı düzeye indirerek vermesi sözkonusu oluyor. Böyle olunca ortaya bir başta nokta çıkarıyor.

Özellikle Dokümantasyon-Enformasyon Anabilim Dalı bugünkü haliyle yetersiz. Yani dört yıllık üniversite tahsili iyi bir dokümantalist, iyi bir enformasyon uzmanı yetiştirmek için yeterli değil. Niçin? Sadece fen paradigması içinde yer almadığı için değil. Bu alanda çalış-

cak uzmanların öncelikle bir konuda çok iyi bilgi sahibi olmaları, ondan sonra da bilginin toplanması, düzenlenmesi ve hizmete sunulmasıyla ilgili bilgileri öğrenmeleri gereklidir. O nedenle de belki günün birinde, kütüphaneciliğin tümüyle üniversite seviyesinden çıkarılıp üniversite üstü seviyede mütalââ edilmesi çok daha yararlı olabilecektir. Bununla ilgili çalışmalar da bir an önce başlamakta yarar görüyorum.

Özdemirci: Kütüphanecilik Bölümü'nün üç anabilim dalı olarak örgütlenmesiyle, Arşivci, Kütüphaneci, Belge ve Bilgibilimci'ler yetiştirilmektedir. Bu anabilim dallarında eğitim gören öğrenciler zaman zaman iş bulma konusundaki kaygılarını dile getirmekte ve buna ilişkin sorular sormaktadır. Öğrencilerin bu kaygılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Prof. Dr. Yurdadoğ: Öğrencilerin kaygıları yerinde. Haksızlar diyemem. Ama Türkiye'de her konu için aynı kaygı sözkonusu zannediyorum. Niçin? Çünkü Türkiye'de üniversitelerde yer alan disiplinler ile buraya kabul edilen öğrencilerin sayısı memleket ihtiyaçlarına oranla tespit edilmiş değildir. Yani hangi alanda ne kadar miktar insan gücüne ihtiyaç var, bu önceden üzerinde çalışılıp saptanmış, bir raporla bildirilmiş değildir. Böyle olunca belli miktarda kişi her yıl istediği, seçtiği yerler arasında, tutturabildiği puana göre bir yere giriyor. Tabii seçimde hata var. Bu kişilerin bir kısmı, istemeden seçmiş oluyor. Bir kısmı bu nedenle işte sadece bir üniversite diploması olsun diye gidip geliyor. Bu tür kişinin istemeden yaptığı, sonunda sadece bir diploma almak için tamamladığı bir eğitimi başarılı bir şekilde hayata uygulaması kolay olmayacaktır. Kaldı ki, memlekette daha henüz yeni yeni bu ihtiyaçlar büyük önem kazanmaktadır.

Eskiden kütüphanecilikle ilgili nasıl

**Kütüphaneciliğin
tümüyle üniversite seviyesinden
çıkarılıp üniversite üstü seviyede
mütalââ edilmesi çok daha yararlı
olabilecektir. Bununla ilgili
çalışmalara da bir an önce
başlamakta yarar
görmüyorum.**

bir imaj vardı? Biraz evvel sömürü etmiş-tik. Arşiv daha da statik olarak bilinmek-tedir. Gayet tabii eski arşivler, tarihi ar-şivler öyledir, çok statiktir. Ama bugün bir de yaşayan arşiv meselesi vardır. Ama hiç kimse bunun eğitimini yapmış birisi tarafından yürütülmesinin daha iyi olacağı kanaatinde değil, öyle bir kaygısı yok. Herkes arşiv değil mi, gelen evrakı kaydedip şuraya koyacak diye düşünürse, bu iş elbette biraz zorluk gösterir.

Benim hep hayret ettiğim bir şey vardır ki, kimse dışı ağrıdığına artık ber-bere gitmiyor. Herkes dışı koltuğuna oturuyor. Ama buna karşılık, kütüphanecilik, arşiv, dokümantasyon-enformasyon işleri önüne gelen herkes tarafından yapılabilmemiş gibi kabul ediliyor, herkes ora-da görevlendirilebiliyor. O zaman da o konunun eğitimini görmüş olan kişi kırılı-yor. Neden yapamadım? Neden ben bu-rada değilim? Kütüphanecilik bölümleri-ne ve Türk Kütüphaneciler Derneği'ne büyük sorumluluklar düşmektedir. Bun-lar büyük bir yükümlülük altındadır. Memlekette arşiv, kütüphane, doküman-tasyon ve enformasyon kurumları ve hiz-metleri hakkında bilgi vermeliyiz, etrafı aydınlatmalıyız.

Bu gibi işlemlerin ve hizmetlerin, bu eğitimi görmüş kişiler tarafından veri-lirse elde edilecek kazancın ne olduğunu biz göstermeliyiz. O zaman belki bu du-

rum biraz daha düzelecektir.

Özdemirci: *Bu üç anabilim dalı da bilgiyle uğraşan eleman yetiştirmektedir. Bu anabilim dallarının yetiştirdiği, Arşivci, Kütüphaneci, Belge ve Bilgibilimcilerin bi-lim alanındaki yeri ve önemi sizce nedir? Ya da ne olmalıdır?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Bu çok hazin bir soru, evet hepsi de bilgi ile uğraşıyor-lar. Ama biz bunlar arasındaki farkın ne olduğunu biliyoruz. Dışarıdaki geniş kit-le, bir başka deyişle asıl bu hizmetlerden yararlanması gereken kişiler, aradaki far-kı bilmedikleri gibi, ya da kesin hatlarıyla bilmedikleri gibi, bunlardan yararlan-ma gereğini de pek duymamaktadır.

Özdemirci: *Saniyorum sorun ora-dan çıkıyor.*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Oradan çıkı-yor, evet. Yani bir talep yok. Bilim adamları gelip de, bu konuda bana yar-dım edebilir misiniz? Şu konuda ne yapabilirim? Ben şu konuda bir bildiri ver-mek istiyorum. Bu konuda makale yaz-mak istiyorum. Ben üniversitede doktora tezimi hazırlamaktayım gibi konularla ge-lip yardım isteyen hemen hemen yok. Bu-na karşılık, ama YÖK maaşallah hergün dolup taşıyor. Herkes hergün oraya gidip tarama yaptırıyor. Bu pahallı bir tarama-dır. Bu taramayı dokümantasyon-enfor-masyon uzmanları yapıyor. Tabii ki, dış ülkelerdeki mevcut veri tabanlarına giri-

**Türkiye'de
üniversitelerde yer alan disiplinler
ile buraya kabul edilen öğrencilerin
sayısı memleket ihtiyaçlarına oranla
tespit edilmiş değildir. Yani hangi
alandan ne kadar miktar insan
gücüne ihtiyaç var, bu önceden
üzerinde çalışılıp saptanmış, bir
raporla bildirilmiş değildir.**

**Benim hep hayret
ettiğim bir şey vardır ki, kimse dışı
ağrıdığına artık berbere gitmiyor.
Herkes dışı koltuğuna oturuyor.
Ama buna karşılık, kütüphanecilik,
arşiv, dokümantasyon-enformasyon
işleri önüne gelen herkes
tarafından yapılabilmemiş gibi
kabul ediliyor, herkes orada
görevlendirilebiliyor.**

lerek yapılıyor. 20. yüzyılın en büyük özelliklerinden bir tanesi, son dönemlerde biliyorsunuz, bilginin parayla alınır, satılır hale gelmiş olmasıydı. YÖK bunu parasız yapıyor. Çünkü bilime katkıda bulunmak istiyor. Buralarda çalışan genç elemanlar, araştırmacıların, hiç değilse bibliyografik kaynakların neler olduğunu bilmelerine, bibliyografik kontrolü sağlamlarına yardımcı olmak istiyor. Ama gözüküyor ki, araştırmacılar genelde bilgilerini belli kalıplarda ifade etmekte ya sıkıntı çekiyorlar, ya da buna gerek duymuyorlar. Geniş kapsamlı sorular soruyorlar. Böylece de o anda ihtiyaç duymadıkları bilgilerin tesbitine sebep oluyorlar. Hem tarama uzuyor, uzayınca bu para demektir. Hem de kendilerine o an gereği olmayan bir sürü bilgi gelmiş oluyor.

Bir başka saptanan nokta daha var, çok hazin. Bu tür on-line bilgi taraması yapan yerler Türkiye'de pek fazla değildir. YÖK, TÜBİTAK, TBMM yapıyor, belki bir kaç yer daha yapıyor. Ama şöyle bir dolaşın, aynı kişi YÖK'e gidiyor tarama yaptırıyor, TÜBİTAK'a gidiyor tarama yaptırıyor; erişebiliyorsa, erişebildiği bütün yerlerden on-line tarama yaptırıyor. Tabii ki, parasız olarak yaptırıyor.

Bütün bunlar sonunda ne oluyor? Aynı veri tabanları kullanıldığı için aynı sonuçlar elde ediliyor. Böylece bir kişi için dört misli para harcanmış oluyor. Demek ki, burada bu çok pahalı hizmeti araştırmacının selâmeti için parasız yüklenen kuruluşların menfaatleri hiç gözetilmiyor. Bunların menfaatleri gözetilmiyor demek, Türkiye'nin genelde menfaatleri gözetilmiyor ve başka araştırmacıların sorunlarını çözmek üzere tarama yapmaya ne fırsat kalıyor, ne para kalıyor. Bunlar hazin şeylerdir.

O zaman hepimizin ne istediğimizi kesin olarak bilmesi, hangi sürede hangi bilgiye ihtiyaç duyduğumuzun belirlenmesi, yani iyi bir profil çalışması yapılması, ondan sonra taramayı istemek lâzım. Tabii taramada bilginin daha çabuk, daha kapsamlı elde edilebilmesi için tarama stratejisinin çok iyi tespit edilmiş olması gerekir. Orada çalışacak kişileri yine biz yetiştiriyoruz. Onlara tarama stratejilerini öğreten dersler koymamız gereklidir.

Özdemirci: *Başında bulunduğunuz Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nün ders programlarını da göz önüne alarak, sizce ders programları daha önce bahsettiğimiz üç anabilim dalında eleman yetiştirebilmek için yeterli midir/ İleriki yıllarda programa hangi türde derslerin eklenmesi söz konusu olabilir?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Biraz önce de söylemiştim. Ders programlarından hiç kimsenin memnun olduğu söylenemez. Ben şahsen memnun olmamaktan da öte büyük bir sıkıntı hissediyorum ve programı fosilleşmiş buluyorum. Bu nedenle süratle çağdaş eğitimin koşullarını yerine getirmek ve çocukları o tarzda iyi insan-gücü, kaliteli insan gücü halinde yetiştirmek gerekli diye düşünüyorum. Eklenecek dersler nelerdir? Bunlar, dışarıdaki devam eden kursların neler olduğunu bil

Demek ki, burada bu çok pahalı hizmeti araştıracının selâmeti için parasız yüklenen kuruluşların menfaatleri hiç gözetilmiyor. Bunların menfaatleri gözetilmiyor demek, Türkiye'nin genelde menfaatleri gözetilmiyor ve başka araştıracıların sorunlarını çözmek üzere tarama yapmaya ne fırsat kalıyor, ne para kalıyor. Bunlar hazin şeylerdir.

meye de yakından bağlı, tabii bu arada dışarıdaki ne olursa olsun, bir de bu memleketin ihtiyaçları vardır. Memleketin belirli şartları bu memleketin araştıracılarının özellikleri vardır. Araştıracıların üzerinde çalıştıkları konu, çalışma tarzları bilgiyi kullanma yöntemleri bir tarafa bırakılarak, işte dışarıda böyle yapılıyor, biz de böyle yaparsak iyi olur sonucuna varmanın pek yararlı sonuç getireceğini ben zannetmiyorum. Bu konularda memleket gerçeklerine, memleket gereksinimlerine herhalde eğilmemiz gerekmektedir. Bu da dediğim gibi tek kişinin oturup yapacağı şey değildir. Üç bölümün seçeceği kişilerin uzun ve titiz bir çalışma sonucunda yapması gereken bir iş olarak görüyorum.

Özdemirci: *İleriki yıllarda programa hangi türde derslerin eklenmesi söz konusu olabilir?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Dediğim gibi aslında benim gönlümde yatan, bir kere fen paradigmaları içinde bu derslerin yer almasıdır. Acaba ne yapılabilir? Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü için bu şans var mı? Bilemiyorum. Acaba yeni kuracaklar mı fen kökenli çalışmaların yapıl-

dığı bir bilim içinde yer almalıdır? Daha önce söylediğim gibi acaba üniversite üstü eğitim düşünülebilir mi? Bunların hepsi hesaba katılmalı, ama bunlar uzun vadeli olabilir. Orta vadede ve kısa vadede ne yapılabilir? Kısa vadede bizim bölümde yer alan, birinci ve ikinci sınıfları mevcut olan iki yeni anabilim dalı için geliştirdiğimiz bir program var. Bunlar gelecek yıl üç olacak, öbür yıl da inşaallah mezun olacaklar. Bu yaz onlar için bir program geliştirme durumundayız. Bu kısa vadede yapılması gereken bir çalışmadır. Fakat temelli bir çözüm müdür? Hayır temelli çözüm olduğunu zannetmiyorum. Ama orta ve uzun vadede bu iş herhalde çözümlenecektir. Ancak bu yıl herhalde kütüphanecilik, arşiv, dokümantasyon-enformasyon anabilim dalları için bir program geliştirme çalışmasının mutlaka tamamlanması gereklidir.

Özdemirci: *Kütüphanecilik Eğitimi açısından başında bulunduğunuz bölümde ve bu bölüme bağlı anabilim dallarındaki hedefleriniz nelerdir?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Hedef, gayet tabii memleketin her kesiminde bilgiye gereksinim duyan kişiye, gereksinim duyduğu bilgiyi, gereksinim duyduğu anda, gereksinim duyduğu kapsamda ve mümkün olduğu kadar ekonomik bir biçimde sunmanın yollarını aramak, iş alanları yaratmak, buralarda çalışacak insangücünü nitelikli olarak yetiştirmek hedefimiz olmaktadır.

Ders programlarından hiç kimsenin memnun olduğu söylenemez. Ben şahsen memnun olmamaktan da öte büyük bir sıkıntı hissediyorum ve programı fosilleşmiş buluyorum.

Özdemirci: *Bu açıklamalar doğrultusunda, kütüphanecilik bölümlerinde ve bunlara bağlı anabilim dallarında eğitim gören öğrencilere, iyi şekilde çalıştıkları ve mesleklerini benimsedikleri takdirde gelecekte çok rahat iş bulabileceklerini, bu konuda hiç bir tereddütlerinin olmaması gerektiğini söyleyebilir miyiz?*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Türkiye şartlarını akşamdan sabaha değiştirmek mümkün değildir. Onun için böyle bir şeyi söylemek haddim değil. O zaman kendimin de siyasetçi filan olması lâzım. Yani sonunda gerçekleştiremeyeceğim bir şeyi rahatlıkla söz verir duruma düşmeyi istemem. Bu memleketin bütünüyle yapısını ilgilendiren bir sorundur.

Ama şu olabilir. Biz bir yandan memleketin bilgi ihtiyacını açığa çıkarmaya, insanları bilinçli hale getirmeye gayret ederken, bir yandan da bu ihtiyacı

karşılacak insangücünü nitelikli olarak yetiştirmeye devam edersek, sanıyorum daha kolay iş bulabilirler. Bu sorun tamamıyla halledilir mi bilemiyorum. Ama büyük ölçüde kolaylık sağlanabilir.

Bir de eski kütüphaneci imajını yıkadıktan sonra bu biraz zor olacaktır. Örneğin dokümantasyon-enformasyon uzmanları için sanki daha cazip bir gelecek var gibi görünüyor. Neden? Sadece terim değişikliğinden dolayı. Ama bu tümü için geçerlidir.

Yeni bir insangücü kadrosu yetiştirilmektedir. Umarım ki, bunlar kendilerinden daha önce mezun olanların çektiği sıkıntıyı çekmiyor olsunlar.

Özdemirci: *Çok sağolun, teşekkür ederiz.*

Prof. Dr. Yurdadoğ: Ben de teşekkür ederim.